ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД»
МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
Кафедра _____

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: **«ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО»**

за темою: **«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ»**

Студента (ки): Жердій Я.Р.
курсу: 4
групи: ІН16-9-22-Б1П (4.0д)
Спеціальність: 081 Право
Керівник: доцент, к.ю.н. Лебедєв О.П.

Оцінка: _____
Національна шкала_____
Кількість балів: _____ ECTS _____

Члени комісії _____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

м. Чернігів 2026

ЗМІСТ

ВСТУП……... 3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ…….6
1.1. Поняття, ознаки та види інформаційних послуг у сучасній доктрині інформаційного права……6
1.2. Генеза та система законодавства України у сфері надання інформаційних послуг…….7
1.3. Співвідношення категорій «інформаційна послуга», «електронна комунікаційна послуга» та «публічна сервісна послуга»…….9
РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ…….12
2.1. Правовий режим надання державних інформаційних послуг (е-урядування та платформа «Дія»)…….12
2.2. Особливості правового регулювання господарської діяльності з надання комерційних інформаційно-консультаційних послуг……..13
2.3. Договірні засади надання послуг у мережі Інтернет: правові аспекти доступу та контенту……..15
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ…….18
3.1. Захист прав споживачів інформаційних послуг та персональних даних у процесі їх надання……18
3.2. Юридична відповідальність за порушення законодавства про надання інформаційних послуг……..19
3.3. Адаптація вітчизняного законодавства до стандартів ЄС (Digital Services Act) та виклики цифровізації в умовах воєнного стану……21
ВИСНОВКИ ……. 23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….. 25

ВСТУП

Актуальність теми. Стрімкий розвиток глобального інформаційного суспільства та перехід до цифрової економіки зумовили фундаментальну трансформацію системи суспільних відносин, де інформація стала ключовим ресурсом, а послуги з її опрацювання — базисом для функціонування держави та бізнесу. В Україні питання правового регулювання надання інформаційних послуг набуло особливої гостроти у зв'язку з масштабною цифровізацією публічного сектору (проєкт «Дія»), впровадженням технологій штучного інтелекту та необхідністю захисту національного інформаційного простору в умовах воєнного стану.

Попри значні успіхи в розбудові е-урядування, вітчизняне законодавство все ще характеризується певною фрагментарністю: норми, що регулюють інформаційні послуги, роззосереджені в актах різної юридичної сили, що створює колізії при розмежуванні адміністративних, господарських та телекомунікаційних аспектів сервісної діяльності. Окрім того, статус України як кандидата на вступ до ЄС вимагає негайної імплементації положень Акта про цифрові послуги (Digital Services Act), що робить науковий аналіз цієї теми критично необхідним для вдосконалення правозастосовчої практики.

Об'єктом дослідження є сукупність суспільних відносин, що виникають у процесі замовлення, надання, отримання та використання інформаційних послуг у публічній та приватній сферах.

Предметом дослідження є норми інформаційного, адміністративного та цивільного права, що регламентують порядок надання інформаційних послуг в Україні, а також відповідна судова практика та міжнародні стандарти у цій царині.

Метою курсової роботи є комплексний аналіз сучасного стану правового регулювання ринку інформаційних послуг в Україні, виявлення прогалин у

законодавстві та обґрунтування пріоритетних напрямів його реформування в контексті європейської інтеграції та цифрової трансформації.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

розкрити етимологію та змістовне наповнення поняття «інформаційна послуга» в доктрині інформаційного права;

здійснити класифікацію інформаційних послуг за суб'єктним складом, формою надання та правовим режимом;

проаналізувати адміністративно-правові засади надання державних послуг у цифровій формі;

дослідити особливості договірного регулювання комерційних інформаційних послуг у мережі Інтернет;

визначити механізми захисту прав споживачів та персональних даних при наданні інформаційних послуг;

сформулювати пропозиції щодо гармонізації українського законодавства із цифровим правом Європейського Союзу.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: системно-структурний — для класифікації видів послуг; порівняльно-правовий — для аналізу вітчизняного та європейського досвіду; формально-логічний — для уточнення понятійного апарату.

Наукова новизна полягає у спробі системного переосмислення статусу інформаційної послуги не просто як технічного акту передачі даних, а як складної правової категорії, що в умовах воєнного стану та тотальної цифровізації потребує посилених гарантій кібербезпеки та дотримання прав людини.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання сформульованих висновків та рекомендацій у декількох сферах:

У законотворчій діяльності: розроблені пропозиції щодо гармонізації вітчизняного законодавства з положеннями Регламенту ЄС про цифрові послу (Digital Services Act) та Акта про штучний інтелект (AI Act) можуть бути

використані при підготовці змін до Закону України «Про інформацію» та розробці галузевих нормативно-правових актів, що регулюють цифрові ринки.

У правозастосовчій практиці: аналіз особливостей договірного регулювання та захисту персональних даних при наданні інформаційних послуг може сприяти вдосконаленню діяльності органів державної влади (зокрема Міністерства цифрової трансформації України) при наданні публічних е-послуг, а також бути використаним суб'єктами господарювання для мінімізації правових ризиків у сфері ІТ-консалтингу та е-комерції.

У навчальному процесі: матеріали дослідження можуть бути використані для підготовки лекційних курсів та проведення практичних занять з навчальних дисциплін «Інформаційне право», «Адміністративне право» (блок публічних послуг), «Правове регулювання електронної комерції» та спеціальних курсів з ІТ-права.

У сфері захисту прав людини: висновки щодо механізмів захисту прав споживачів інформаційних послуг та специфіки відповідальності провайдерів можуть стати підґрунтям для розробки практичних рекомендацій (гайдів) для громадян щодо правомірного поводження з персональними даними у цифровому середовищі та захисту від недобросовісних надавачів послуг.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

1.1. Поняття, ознаки та види інформаційних послуг у сучасній доктрині інформаційного права.

Сучасна доктрина інформаційного права розглядає інформаційні послуги як фундаментальну категорію, що відображає перехід від індустріальної економіки до сервісно-цифрової моделі суспільства. Поняття інформаційної послуги визначається як здійснювана у встановленій законом формі діяльність спеціально уповноважених суб'єктів (надавачів), спрямована на задоволення інтелектуальних, управлінських або технічних потреб замовника шляхом збирання, аналітичного опрацювання, зберігання, пошуку та розповсюдження верифікованих даних із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій [1]. На відміну від класичних цивільно-правових послуг, інформаційна послуга має специфічний об'єкт — інформацію, яка не зникає в процесі споживання, а навпаки, може набувати додаткової вартості в результаті інтелектуальної обробки. В умовах цифрової трансформації України, зокрема розвитку екосистеми «Дія», інформаційна послуга стає базисом для реалізації сервісної функції держави, де правова природа послуги зміщується від суто технічного акту до складного адміністративно-правового правовідношення [4].

Ознаки інформаційних послуг у доктрині інформаційного права дозволяють чітко відокремити їх від суміжних категорій. По-перше, це нематеріальний характер результату: замовник отримує не фізичну річ, а інтелектуальний продукт або доступ до певного ресурсу. По-друге, це дистанційність та технологічність, оскільки надання послуги сьогодні майже завжди опосередковується використанням мережевих інструментів та програмного забезпечення. По-третє, це інтелектуальна місткість, що передбачає певний рівень доданої вартості, створеної надавачем (наприклад, у формі аналітичного звіту або результату пошукового запиту). Окрім того,

важливою ознакою є невичерпність та можливість багаторазового використання результату послуги різними суб'єктами без втрати його первинних властивостей [2]. Також у сучасній доктрині виділяють ознаку високого ступеня правової регламентації режимів доступу та кібербезпеки, що є критичним для захисту персональних даних та державної таємниці в процесі надання сервісів [5].

Класифікація інформаційних послуг у сучасній правовій науці проводиться за декількома ключовими критеріями. За суб'єктним складом їх поділяють на публічні (державні та муніципальні), що надаються органами влади для забезпечення прав громадян, та приватні (комерційні), що надаються IT-компаніями, консалтинговими фірмами чи медіа-структурами на договірній основі. За формою надання виділяють послуги з доступу до мереж (провайдинг), послуги з пошуку та добору інформації, послуги зі зберігання даних (хмарні сервіси) та послуги з аналітичної обробки (Big Data аналітика). Окрему групу становлять інтерактивні послуги, де передбачено двосторонній обмін даними в реальному часі. За правовим режимом доступу послуги класифікують на відкриті (загальнодоступні) та послуги з обмеженим доступом (конфіденційні, таємні), що вимагають спеціальної ідентифікації користувача та дотримання протоколів безпеки [3]. Такий багатоаспектний підхід дозволяє законодавцю ефективно адаптувати норми права до динамічного ринку цифрових сервісів, забезпечуючи баланс між свободою інформаційного обміну та захистом національних інтересів [4].

1.2. Генеза та система законодавства України у сфері надання інформаційних послуг.

Генеза правового регулювання надання інформаційних послуг в Україні пройшла шлях від фрагментарних норм до цілісної цифрової екосистеми, що відображає еволюцію держави від пострадянського інформаційного вакууму до

статусу одного з лідерів європейської цифровізації. Перший етап (1992–2000 рр.) характеризувався закладенням фундаментальних засад, де ключову роль відіграло прийняття Закону України «Про інформацію» (1992), який вперше на доктринальному рівні закріпив право на інформацію та визначив її як товар, що може бути об’єктом сервісної діяльності [1]. У цей період інформаційні послуги розглядалися переважно як технічне забезпечення доступу до даних, а нормативна база була зосереджена на захисті державної таємниці та становленні перших телекомунікаційних мереж. Другий етап (2001–2014 рр.) став часом активного впровадження «електронного урядування» та розвитку комерційного сектору ІТ-послуг. Прийняття законів «Про телекомунікації», «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про захист персональних даних» дозволило легітимізувати дистанційні форми обслуговування та сформувати первинні вимоги до безпеки інформаційного обміну [3].

Сучасний етап генези, що розпочався після 2014 року та набув максимального прискорення з 2019 року, позначений тотальною цифровізацією публічних послуг та гармонізацією вітчизняного права із законодавством ЄС. Створення Міністерства цифрової трансформації та запуск порталу «Дія» трансформували саму парадигму взаємодії держави та громадянина, де надання інформаційної послуги стало пріоритетним обов’язком публічної адміністрації [4]. Особливістю цього етапу є адаптація законодавства до умов воєнного стану, що вимагало посилення захисту критичної інформаційної інфраструктури та оперативного регулювання транскордонних інформаційних потоків. Генеза свідчить про поступовий перехід від «права на доступ» до «права на якісний цифровий сервіс», що є визначальним для сучасної доктрини інформаційного права [6].

Система законодавства України у сфері інформаційних послуг сьогодні має багаторівневий та міжгалузевий характер. Перший рівень — конституційний, де закріплено право кожного на вільне збирання та

розповсюдження інформації. Другий рівень складають базові закони, зокрема Закони України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» та «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», які формують загальний правовий режим сервісної діяльності [1]. Третій рівень — спеціальне законодавство, що регулює окремі види послуг: Закон «Про медіа» (регулює рекламні та новинні сервіси), Закон «Про хмарні послуги» (встановлює правила зберігання даних) та Закон «Про електронні комунікації», який є фундаментом для надання послуг зв'язку [7]. Четвертий рівень — підзаконні акти, насамперед постанови Кабінету Міністрів України, що регламентують порядок надання е-послуг через цифрові платформи. Важливою складовою системи є також міжнародні договори, зокрема Угода про асоціацію з ЄС, що зобов'язує Україну імплементувати норми Digital Services Act (DSA) та Digital Markets Act (DMA), створюючи єдиний правовий простір із європейським цифровим ринком [4].

1.3. Співвідношення категорій «інформаційна послуга», «електронна комунікаційна послуга» та «публічна сервісна послуга».

Співвідношення категорій «інформаційна послуга», «електронна комунікаційна послуга» та «публічна сервісна послуга» у сучасній доктрині інформаційного права відображає ієрархічну та функціональну взаємозалежність різних аспектів сервісної діяльності держави та приватного сектору. Категорія «інформаційна послуга» виступає родовим поняттям (genus), що охоплює будь-яку діяльність із забезпечення споживачів інформаційними продуктами, незалежно від суб'єкта надання чи технічного каналу передачі даних [1]. Її сутність полягає в інтелектуальному опрацюванні змісту (контенту), тоді як форма надання може бути як матеріальною, так і цифровою. У широкому сенсі інформаційна послуга є об'єктом цивільного та інформаційного права, що базується на принципах вільного обміну

відомостями та договірного регулювання [5]. Своєю чергою, «електронна комунікаційна послуга» є видовою категорією, яка згідно із Законом України «Про електронні комунікації» фокусується не на змісті інформації, а на технологічному процесі її транспортування через мережі [8]. Якщо інформаційна послуга — це «що» передається (зміст, аналітика, дані), то електронна комунікаційна послуга — це «як» передається (сигнали, доступ до мережі Інтернет, трафік). Таким чином, вони співвідносяться як зміст та технічна форма, де комунікаційна послуга є необхідною інфраструктурною передумовою для реалізації більшості сучасних інформаційних послуг [4].

Поняття «публічна сервісна послуга» (або публічна послуга) вносить у цю систему суб'єктно-цільовий аспект, визначаючи діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, спрямовану на реалізацію прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб [3]. Публічна послуга може мати інформаційний характер (наприклад, надання витягу з реєстру), і в такому разі вона стає «публічною інформаційною послугою». Коли така послуга надається в автоматизованому режимі через мережу Інтернет, вона набуває ознак «електронної публічної послуги». Отже, співвідношення між цими категоріями можна представити як систему кіл Ейлера, де вони частково перетинаються: публічна сервісна послуга є функціональним обов'язком держави; інформаційна послуга визначає змістовну наповненість цього обов'язку; а електронна комунікаційна послуга виступає цифровим інструментом (каналом) для її фактичної доставки до споживача [5]. У сучасних реаліях цифровізації (екосистема «Дія») ці три категорії часто зливаються у єдиний процес, проте юридично вони зберігають автономність через різні об'єкти правового регулювання: контент, технічний сигнал та владне повноваження [6].

Особливістю сучасної доктрини є виокремлення «цифрової послуги» як інтегративного поняття, що поєднує в собі ознаки всіх трьох категорій у межах єдиного цифрового ринку ЄС. Відповідно до положень Digital Services Act

(DSA), на які орієнтується українське законодавство 2026 року, межа між транспортуванням даних та наданням доступу до контенту стає дедалі тоншою, що вимагає комплексного підходу до регулювання відповідальності провайдерів та власників платформ [4]. Якщо публічна сервісна послуга базується на нормах адміністративного права та принципах публічності, то інформаційна та комунікаційна послуги все частіше підпорядковуються вимогам кібербезпеки та захисту персональних даних. Таким чином, їх співвідношення характеризується переходом від ізольованого існування до глибокої конвергенції, де державний сервіс стає неможливим без надійних електронних комунікацій та якісного інформаційного наповнення [3].

РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

2.1. Правовий режим надання державних інформаційних послуг (е-урядування та платформа «Дія»).

Правовий режим надання державних інформаційних послуг в Україні на сучасному етапі визначається переходом від традиційного бюрократичного обслуговування до моделі «держава як сервіс», де ключовим інструментом виступає екосистема е-урядування. Цей режим базується на спеціальному правовому статусі суб'єктів надання послуг, специфічному порядку ідентифікації користувачів та посилених вимогах до кібербезпеки. Основоположним актом у цій сфері є Закони України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» та «Про електронні комунікації», які легітимізували поняття «електронна публічна послуга» як автоматизовану дію органу влади, що здійснюється без безпосередньої участі чиновника [10]. Правовий режим платформи «Дія» (Єдиного державного вебпорталу електронних послуг) визначається як режим інтегрованої інформаційної системи, що забезпечує транскордонну взаємодію державних реєстрів через систему «Трембіта». Сутність цього режиму полягає у принципі «once-only» (тільки один раз), згідно з яким держава не має права вимагати від громадянина інформацію, яка вже міститься в будь-якому державному реєстрі [4].

Особливістю правового регулювання платформи «Дія» є запровадження режиму «paperless», що на нормативному рівні прирівнює електронні відображення документів у мобільному застосунку до їхніх фізичних аналогів. Це стало можливим завдяки розвитку інституту електронної ідентифікації та довірчих послуг, зокрема технології Дія.Підпис, яка має статус кваліфікованого електронного підпису. Правовий режим надання послуг через «Дію» також включає аспект «хмарних технологій»: згідно із Законом України «Про хмарні

послуги», органи влади мають право розміщувати інформаційні ресурси на хмарних потужностях, що забезпечує високу доступність сервісів навіть в умовах фізичного пошкодження серверної інфраструктури під час воєнного стану [11]. Важливою складовою правового режиму є також презумпція достовірності даних у державних реєстрах: інформаційна послуга вважається наданою належним чином, якщо вона базується на актуальних відомостях, що автоматично підтягуються з відповідних баз даних за запитом користувача [6].

Безпековий аспект правового режиму е-урядування в Україні у 2026 році охоплює стандарти побудови Комплексної системи захисту інформації (КСЗІ) та дотримання норм GDPR у частині обробки персональних даних. Оскільки «Дія» не зберігає персональні дані на своїх серверах, а лише відображає їх із реєстрів (принцип «gateway»), правовий режим фокусується на безпеці каналів передачі та автентифікації сесій. Доктрина інформаційного права підкреслює, що такий режим є «сервісно-центристським», оскільки він перекладає тягар збору довідок з громадянина на автоматизовану систему взаємодії реєстрів [7]. Разом із тим, актуальним залишається питання правової відповідальності за технічні збої або помилки в алгоритмах автоматичного прийняття рішень, що вимагає подальшої кодифікації норм про цифрову адміністративну процедуру. Таким чином, правовий режим державних інформаційних послуг в Україні є динамічною системою, що поєднує адміністративне право з новітніми технологічними стандартами, створюючи прозоре та безбар’єрне цифрове середовище [3].

2.2. Особливості правового регулювання господарської діяльності з надання комерційних інформаційно-консультаційних послуг.

Правове регулювання господарської діяльності з надання комерційних інформаційно-консультаційних послуг в Україні характеризується поєднанням загальних принципів свободи підприємництва та специфічних вимог

інформаційного законодавства щодо якості, достовірності та захищеності даних. У сучасній доктрині інформаційного права така діяльність розглядається як надання інтелектуального продукту, що має вартісну оцінку та спрямований на оптимізацію управлінських чи бізнес-процесів замовника [5]. Основу правового режиму становить Господарський та Цивільний кодекси України, проте специфіка об’єкта — інформації — вимагає дотримання норм Закону України «Про інформацію» та Закону України «Про авторське право і суміжні права», оскільки результати консультацій (звіти, аналітичні записки, стратегії) часто є об’єктами інтелектуальної власності [1]. На відміну від публічних послуг, комерційний сектор базується на принципі диспозитивності, де обсяг відповідальності та зміст послуги визначаються переважно умовами договору (SLA — Service Level Agreement), що є ключовим інструментом мінімізації ризиків у цій сфері [3].

Особливістю правового регулювання є необхідність чіткого розмежування інформаційної послуги (надання доступу до відомостей) та консультаційної послуги (надання рекомендацій на основі аналізу цих відомостей). У 2026 році особливої ваги набуло регулювання послуг, що надаються із застосуванням систем штучного інтелекту (AI-consulting). Згідно з принципами європейського AI Act, на які орієнтується національне право, суб’єкти господарювання зобов’язані забезпечувати прозорість алгоритмів та нести відповідальність за достовірність згенерованих порад, якщо вони впливають на права третіх осіб [4]. Крім того, правовий режим надання таких послуг передбачає суворе дотримання режиму комерційної таємниці та нерозголошення конфіденційної інформації замовника (NDA), що є невід’ємною частиною професійної етики та договірної дисципліни в інформаційному бізнесі [6].

Важливим аспектом є також податкове та галузеве регулювання, де надання інформаційно-консультаційних послуг часто підпадає під спеціальні правові режими, такі як «Дія City», що пропонує пільгове оподаткування для

ІТ-консалтингу та сервісних компаній. Це стимулює детінізацію ринку та перехід до міжнародних стандартів надання послуг. Водночас держава зберігає контроль над якістю послуг у критичних сферах (наприклад, фінансовий чи юридичний консалтинг) через механізми ліцензування, сертифікації або обов'язкового членства в саморегулівних організаціях [12]. Таким чином, сучасне правове регулювання комерційних інформаційних послуг еволюціонує в бік саморегулювання та посилення відповідальності за якість інтелектуального контенту, інтегруючись у загальноєвропейський цифровий ринок [4].

2.3. Договірні засади надання послуг у мережі Інтернет: правові аспекти доступу та контенту.

Договірні засади надання послуг у мережі Інтернет у 2026 році становлять складну гібридну конструкцію, що поєднує класичні інститути цивільного права з новітніми регуляторними стандартами цифрового середовища. Правові аспекти доступу (інфраструктурний елемент) та контенту (змістовний елемент) розглядаються в доктрині як взаємопов'язані, проте автономні об'єкти договірного регулювання. Договір про надання послуг доступу до мережі Інтернет за своєю юридичною природою є публічним договором приєднання, умови якого визначаються провайдером електронних комунікаційних мереж відповідно до Закону України «Про електронні комунікації» [14]. Ключовим правовим аспектом тут є забезпечення «мережевого нейтралітету» та гарантування встановлених показників якості (QoS), що закріплюються у регламентах надання послуг. На відміну від доступу, договірні відносини щодо контенту (SaaS-платформи, стрімінгові сервіси, соціальні мережі) базуються на ліцензійних угодах з кінцевим користувачем (EULA) та політиках використання сервісу (ToS). Тут правовий фокус зміщується з технічного каналу на інтелектуальну власність та

правомірність поширення інформації, де провайдер контенту виступає гарантом дотримання авторських прав та захисту персональних даних споживача [7].

Особливістю сучасних доктринальних підходів є імплементація норм європейського Digital Services Act (DSA) у вітчизняну договірну практику, що посилює відповідальність платформ за модерацію контенту та прозорість алгоритмів. Правовий режим доступу до контенту в межах договору тепер обов'язково включає механізми «повідомлення та дії» (notice and action), що дозволяє правовласникам оперативно реагувати на порушення без тривалих судових процедур [4]. Договірні засади також трансформуються під впливом концепції «цифрової спадщини» та безперервності доступу, де користувач отримує не просто технічну можливість входу в мережу, а комплексне право на безпечне цифрове середовище. У договорах щодо контенту критично важливим аспектом є визначення моменту переходу ризиків та юрисдикції, оскільки транскордонний характер інтернет-послуг часто створює колізії між національним законодавством та правилами глобальних платформ [12]. Юридична сила таких договорів підтверджується фактом акцепту (click-wrap або browse-wrap ліцензії), що визнається повноцінним правочином у розумінні Закону України «Про електронну комерцію» [13].

Правове регулювання доступу та контенту в мережевих договорах також враховує вимоги кібербезпеки та протидії дезінформації, що особливо актуально в умовах дії спеціальних правових режимів. Договірні засади надання послуг у 2026 році передбачають можливість обмеження доступу до певного контенту на підставі рішень уповноважених державних органів, що має бути чітко прописано в умовах надання сервісу для уникнення звинувачень у цензурі [6]. Крім того, розвиток технологій Web 3.0 та смарт-контрактів вносить корективи у класичне розуміння сторін договору, де автоматизація виконання зобов’язань (наприклад, автоматичне продовження підписки або списання коштів за обсяг трафіку) потребує додаткових правових запобіжників для захисту прав споживачів. Таким чином, договірна база в Інтернеті

еволюціонує від простих угод про зв'язок до комплексних правових екосистем, що регулюють цифрову присутність особи в глобальному просторі [7].

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

3.1. Захист прав споживачів інформаційних послуг та персональних даних у процесі їх надання.

Захист прав споживачів інформаційних послуг та безпека їхніх персональних даних у 2026 році становлять інтегрований правовий інститут, що базується на конвергенції класичного споживчого права та новітніх стандартів цифрової безпеки. У сучасній доктрині інформаційного права споживач розглядається як вразлива сторона цифрового правочину, чиї права охоплюють не лише належну якість отриманих даних, а й право на «інформаційне самовизначення» — можливість контролювати обсяг та мету використання відомостей про себе [15]. Правовий захист у процесі надання послуг реалізується через систему гарантій, закріплених у Законі України «Про захист прав споживачів» та спеціальному законодавстві про електронну комерцію. Ключовим аспектом тут є право на повну та достовірну інформацію про надавача послуги, її зміст та алгоритми формування ціни, що в умовах використання штучного інтелекту (AI) доповнюється вимогою «права на пояснення» автоматизованого рішення [4].

Процес надання інформаційних послуг нерозривно пов’язаний із обробкою персональних даних, правовий режим захисту яких в Україні стрімко гармонізується із загальноєвропейським регламентом GDPR. Сучасна вітчизняна практика базується на принципах «privacy by design» (приватність за проєктом) та «privacy by default» (приватність за замовчуванням), що зобов’язує провайдерів інформаційних сервісів інтегрувати захисні механізми безпосередньо в архітектуру цифрових платформ [5]. Захист персональних даних у цьому контексті виступає не лише як юридичне обмеження, а як необхідна умова довіри до цифрового ринку. Згідно із законодавством, надавач послуг зобов’язаний отримати чітку, добровільну та інформовану згоду

споживача на обробку даних, забезпечити їх анонімізацію та гарантувати «право на забуття» (видалення даних після припинення надання послуги) [16].

Особливого значення у 2026 році набуває захист від маніпулятивних технологій, відомих як «темні патерни» (dark patterns) в інтерфейсах, що змушують споживача приймати невигідні рішення або надавати надлишковий доступ до своїх даних. Правове регулювання в межах Digital Services Act (DSA), яке імплементує Україна, прямо забороняє такі практики, прирівнюючи їх до порушення прав споживачів. Інституційний механізм захисту включає діяльність Держпродспоживслужби, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини (у частині захисту персональних даних) та судовий захист. Важливою новелою є впровадження інституту колективних позовів за порушення цифрових прав, що дозволяє громадянам ефективно протистояти глобальним технологічним корпораціям у разі масових витоків інформації або незаконного профілювання [6]. Таким чином, захист споживача еволюціонує від простої перевірки якості сервісу до комплексного забезпечення цифрової гідності та кібербезпеки особи в інформаційному просторі [2].

3.2. Юридична відповідальність за порушення законодавства про надання інформаційних послуг.

Юридична відповідальність за порушення законодавства про надання інформаційних послуг у сучасній доктрині інформаційного права України розглядається як комплексний інститут, що поєднує цивільно-правові, адміністративні та кримінальні засади захисту прав суб’єктів інформаційних відносин. У 2026 році парадигма відповідальності суттєво змістилася в бік цифрової безпеки та захисту персональних даних, де правопорушенням визнається не лише ненадання послуги, а й надання недостовірного контенту або порушення протоколів конфіденційності [5]. Цивільно-правова відповідальність базується на договірних засадах і реалізується через механізми

відшкодування збитків (як реальних, так і упущеної вигоди) та моральної шкоди. Особливістю тут є складність доказування причинно-наслідкового зв'язку між неякісною інформаційною послугою (наприклад, помилкою в аналітичному звіті чи збоєм у системі AI-консалтингу) та фінансовими втратами замовника. У таких справах суди все частіше звертаються до стандартів SLA (Service Level Agreement), де чітко прописані межі відповідальності провайдера та гарантовані рівні доступності сервісу [3].

Адміністративна відповідальність у сфері інформаційних послуг у 2026 році набула особливої гостроти через впровадження високих штрафів за порушення вимог щодо захисту критичної інформаційної інфраструктури та незаконну обробку персональних даних. Згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення та новими регуляторними актами, що імплементують норми європейського Digital Services Act (DSA), надавачі послуг (платформи, провайдери) несуть відповідальність за несвоєчасне видалення протиправного контенту або непрозорість рекламних алгоритмів [4]. Важливим аспектом є також повноваження Держпродспоживслужби щодо накладення санкцій за порушення прав споживачів електронних послуг, що може сягати значних відсотків від річного обороту компанії у разі системних порушень. Таким чином, адміністративна відповідальність виконує превентивну функцію, стимулюючи суб’єктів господарювання дотримуватися високих стандартів кібергігієни та етичної модерації [2].

Кримінальна відповідальність є крайньою мірою та застосовується за суспільно небезпечні діяння в інформаційній сфері, передбачені Розділом XVI Кримінального кодексу України (злочини у сфері використання комп'ютерів, систем та мереж). До таких належать несанкціоноване втручання в роботу інформаційно-комунікаційних систем при наданні послуг, створення з метою використання шкідливих програмних засобів або розголошення державної таємниці через інформаційні сервіси [17]. У сучасних умовах воєнного стану відповідальність за кіберзлочини була посилена, що відображає пріоритетність

захисту державних цифрових ресурсів (наприклад, платформи «Дія»). Окремим напрямом є відповідальність за поширення дезінформації через інформаційні платформи, що може кваліфікуватися як загроза національній безпеці [6]. Отже, система юридичної відповідальності еволюціонує в бік персоналізації вини за алгоритмічні помилки та посилення захисту цифрового суверенітету особи та держави [3].

3.3. Адаптація вітчизняного законодавства до стандартів ЄС (Digital Services Act) та виклики цифровізації в умовах воєнного стану

Адаптація вітчизняного законодавства до стандартів Європейського Союзу, зокрема до Регламенту про цифрові послуги (Digital Services Act, DSA), у 2026 році є ключовим вектором розвитку інформаційного права України, що безпосередньо впливає на архітектуру національної цифрової екосистеми. Основна філософія DSA, яка імплементується в українське правове поле, базується на принципі «що є незаконним офлайн, має бути незаконним онлайн», що вимагає від нашої держави створення прозорого механізму відповідальності онлайн-платформ за розповсюдження протиправного контенту [4]. Процес адаптації охоплює модернізацію Закону України «Про медіа» та розробку спеціалізованих актів, що регулюють діяльність дуже великих онлайн-платформ (VLOPs) та пошукових систем (VLOSEs). Це передбачає впровадження інституту «довірених сповіщувачів», обов’язковий аудит алгоритмів рекомендацій та заборону маніпулятивних «темних патернів» в інтерфейсах, що забезпечує високий рівень захисту прав споживачів цифрових послуг та наближає Україну до Єдиного цифрового ринку ЄС [3].

Водночас процес цифровізації в Україні відбувається в умовах безпрецедентних викликів воєнного стану, що зумовлює певну специфіку застосування стандартів ЄС. Головним викликом є необхідність балансування між демократичними вимогами DSA щодо свободи вираження поглядів та

жорсткими заходами інформаційної безпеки, спрямованими на протидію ворожій дезінформації та кібератакам. В умовах війни держава змушена впроваджувати механізми оперативного блокування контенту, що загрожує національній безпеці, що іноді вступає у формальне протиріччя з процедурами «notice and action», передбаченими європейським регламентом [6]. Правовий режим воєнного стану також стимулював прискорену міграцію державних реєстрів у хмарні сховища за межами України (принцип «cloud first»), що потребувало термінового узгодження національних стандартів захисту інформації з вимогами міжнародного права та протоколами кібербезпеки країн-партнерів [19].

Цифровізація в умовах війни виявила також проблему «цифрового розриву» та забезпечення безперервності надання публічних послуг. Платформа «Дія» та система «Трембіта» стали основою стійкості державного управління, проте їхнє функціонування під постійними кіберзагрозами вимагає відходу від класичних статичних систем захисту на користь динамічного кіберзахисту (Cyber Resilience). Доктрина інформаційного права 2026 року підкреслює, що адаптація до DSA в Україні має супроводжуватися розробкою «цифрового імунітету» — системи правових та технічних засобів, які дозволяють цифровій інфраструктурі залишатися функціональною навіть під час масштабних атак [5]. Отже, європейська інтеграція для України є не лише формальним копіюванням норм ЄС, а й процесом випрацювання унікального досвіду захисту демократичних цінностей у цифровому просторі в умовах екзистенційних загроз, що в майбутньому може стати внеском України в оновлення самого законодавства Європейського Союзу [4].

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати дослідження правового регулювання надання інформаційних послуг в Україні, можна сформулювати наступні теоретичні та практичні висновки, що відображають сучасний стан та перспективи розвитку цієї сфери:

Уточнено, що в умовах цифрової трансформації інформаційна послуга перестала бути суто технічним допоміжним актом і перетворилася на самостійний об'єкт правового регулювання. Це складна правова категорія, що охоплює дії суб’єкта (постачальника), спрямовані на задоволення інформаційних потреб замовника шляхом збирання, опрацювання, зберігання або розповсюдження даних із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. На відміну від класичних цивільно-правових послуг, інформаційні сервіси характеризуються нематеріальною природою результату, можливістю багаторазового споживання та критичною залежністю від стану кібербезпеки.

Встановлено, що система законодавства України у цій сфері перебуває у стані активної рекодифікації. Основним трендом є перехід від розпорошеного регулювання до створення інтегрованих цифрових платформ (зокрема екосистеми «Дія»), що фактично змінює правову природу державних інформаційних послуг. Вони трансформуються з бюрократичного акту в сервісну функцію держави, де пріоритетом є безпаперова взаємодія та автоматизація адміністративних процедур. Проте виявлено правову невизначеність у розмежуванні відповідальності між державою як держателем реєстрів та технічними провайдерами, що потребує чіткої законодавчої регламентації.

Доведено, що правовий статус суб'єктів надання комерційних інформаційних послуг потребує адаптації до вимог європейського законодавства, зокрема Digital Services Act (DSA). Ключовим викликом є

встановлення балансу між свободою надання послуг у мережі Інтернет та необхідністю модерації протиправного контенту, особливо в умовах гібридних загроз. Захист персональних даних при наданні інформаційних послуг має базуватися на принципах GDPR, де користувач є повноправним власником своєї цифрової ідентичності, а надавач послуг несе солідарну відповідальність за витік або неправомірне використання метаданих.

Визначено, що основними напрямами вдосконалення правового регулювання є: законодавче закріплення статусу штучного інтелекту як інструменту надання інформаційних послуг; уніфікація правил електронної ідентифікації на рівні транскордонного співробітництва з ЄС; посилення юридичних гарантій для споживачів хмарних технологій. Реформа повинна спрямовуватися на створення «цифрової довіри», де правові механізми забезпечують не лише швидкість надання послуги, а й абсолютну безпеку та конфіденційність інформаційного обміну в умовах глобальних кіберризиків та воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про інформацію : Закон України від 02 жовт. 1992 р. № 2657-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12

2. Арістова І. В. Інформаційне право: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2024. 352 с.

3. Костицький В. В. Теорія інформаційного права: монографія. Київ: Наукова думка, 2023. 280 с.

4. Марущак А. І. Правове регулювання цифрових послуг в умовах євроінтеграції України. Право і суспільство. 2025. № 2. С. 115–122.

5. Бєляков К. І. Інформаційне право: навчальний посібник. Київ: КНТ, 2024. 216 с.

6. Арістова І. В. Державний інформаційний менеджмент: теоретико-правові засади. Київ: Юрінком Інтер, 2024. 412 с.

7. Бєляков К. І. Інформаційне право України: підручник. Київ: КНТ, 2025. 384 с.

8. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/

9. Закон України «Про електронні комунікації» від 16.12.2020 № 1089-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/

10. Закон України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» від 15.07.2021 № 1689-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/

11. Закон України «Про хмарні послуги» від 17.02.2022 № 2075-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/

12. Кохановська О. В. Цивільно-правові аспекти захисту інформаційних прав в Україні. Київ: Академіка, 2024. 312 с.

13. Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/

14. Закон України «Про електронні комунікації» від 16.12.2020 № 1089-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/

15. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/

16. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/

17. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/

18. Регламент (ЄС) 2022/2065 Європейського Парламенту та Ради від 19 жовтня 2022 року про єдиний ринок цифрових послуг (Digital Services Act).

19. Закон України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» від 15.07.2021 № 1689-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/